

Šíření lesáka rumělkového (*Cucujus cinnaberinus* Scop.; Coleoptera: Cucujidae) v jižních Čechách

New records of flat bark beetle *Cucujus cinnaberinus* Scop. (Coleoptera: Cucujidae) in South Bohemia

Petr Kozel^(1,2) • Fran Kostanjšek⁽¹⁾

Abstract: This paper reports on the current distribution of flat bark beetle *Cucujus cinnaberinus* Scop. (Coleoptera: Cucujidae) in two localities in South Bohemia. A few beetles were found in the Vrbenské rybníky Nature reserve nearby České Budějovice and one was found in V Luhů Nature reserve near Frahelž. These records confirm predictions about the spread of this species across the Czech Republic.

Key words: new localities, saproxylic beetle, the Czech Republic.

Lesák rumělkový, *Cucujus cinnaberinus* (Scopoli, 1763), je saproxylický brouk jehož larvy i dospělci žijí pod uvolněnou kůrou mrtvých nebo částečně mrtvých stromů, především listnatých, ale i jehličnatých. Osidluje stojící i padlé kmeny či silnější větve. Vyhledává vlhký substrát a preferuje slunné podmínky (Horák 2011). Bývá uváděn jako predátor podkorního hmyzu (Hůrka 2005), masožravost tohoto druhu byla pozorována při pokusu, kdy larvy lesáka dávaly přednost drobnějším a měkkým larvám hmyzu, které mohou snadno zpracovat kusadly (Bonacci et al. 2014). Podle jiných studií se může jednat o saproxylofága živícího se ztrouchnivělým dřevem (Dedek & Matuška 2011).

V Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky (Hejda et al. 2017) je veden jako zranitelný (VU). V České republice jde o zákonem zvláště chráněný druh (Příloha č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb.). Je rovněž chráněn legislativou EU a Bernskou úmluvou.

Jde o druh rozšířený prakticky po celé Evropě. V České republice byl do začátku 90. let 20. století vzácný. Od té doby se šíří zejména nížinami a podél větších řek a dnes je mnohde velmi hojný (Horák et al. 2012). Je znám z lokalit pralesního charakteru (Speight 1989) a lužních lesů (Bussler 2002), ale šíří se i do umělých výsadeb nepůvodních topolů a větrolamů (Horák & Chobot 2011). Navzdory rychlému šíření na Moravě a teplejšími oblastmi Čech, lesák rumělkový v jižních Čechách doposud téměř chyběl. Byl znám jen z nivy řeky Lomnice v Blatné, přičemž je tento nálezh zároveň nejzápadnějším nálezem na území České republiky (Simandl 2010). Byl také v roce 2014 dvakrát nalezen ve východní části jižních Čech. Tyto nálezy uvádí Václav Křivan z Písečného u Slavonic a Červeného Hrádku u Dačic (AOPK ČR 2014).

V roce 2017 bylo několik larev lesáka rumělkového (det. Fran Kostanjšek) nalezeno v těsné blízkosti Českých Budějovic a cíleným průzkumem v roce 2019 se podařilo objevit lokality další:

České Budějovice, nedaleko přírodní rezervace Vrbenské rybníky, 100 m jižně od středu Velkého Vávrovského rybníka, pod kůrou kmene padlého topolu osiky (*Populus tremula*), 48°59'30,3"N, 14°26'26,8"E, mapovací čtverec 7052b, lgt. Fran Kostanjšek. Nález je prvním dokladem přítomnosti lesáka rumělkového v Českbudějovické pánvi.

¹⁾ Entomologický ústav, Biologické centrum AV ČR v. v. i., Branišovská 1160/31, CZ – 370 05 České Budějovice, e-mail: petrkozel.kozel@seznam.cz, fran.kostanjsek@gmail.com

²⁾ Přírodovědecká fakulta, Jihočeská univerzita, Branišovská 1160/31, CZ – 370 05 České Budějovice

České Budějovice, nedaleko přírodní rezervace Vrbenské rybníky, 100 m jižně od Velkého Vávrovského rybníka, na topolu bílém (*Populus alba*), 48°59'26,9"N, 14°26'21,9"E a 48°59'27,4"N, 14°26'21,9"E a topolu osice: 48°59'30,6"N, 14°26'27,0"E a 48°59'31,5"N, 14°26'30,3"E, mapovací čtverec 7052b, lgt. Fran Kostanjšek.

V roce 2019 bylo jedno imago lesáka rumělkového nalezeno v materiálu z nárazové pasti instalované na dub letní (*Quercus robur*) v přírodní rezervaci V Luh, nedaleko obce Frahelž:

Frahelž, přírodní rezervace V Luh, 49°07'21,5"N, 14°44'18,8"E, mapovací čtverec 6854c, lgt. Petr Kozel a Lukáš Čížek. Přírodní rezervace se nachází v nivě řeky Lužnice v centru Třeboňské pánve. Lokalita je tvořena tvrdým luhem s převládajícím dubem letním s příměsí olše lepkavé (*Alnus glutinosa*), vrby bílé (*Salix alba*), topolu osiky a t. bílého (Bureš et al. 2013). Nález dokládá přítomnost lesáka rumělkového v Třeboňské pánvi.

Nálezy potvrzují informace o šíření tohoto saproxylického druhu brouka na vhodné lokality lužního charakteru. Ukazují, že brouk obsadil Českobudějovickou i Třeboňskou pánev. V budoucnosti lze předpokládat jeho šíření do dalších lokalit v jižních Čechách a stabilní výskyt na většině území České republiky, lokálně ale může být ohrožen nedostatkem mrtvého dřeva.

Literatura

- AOPK ČR [Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky] (2014): Nálezová databáze ochrany přírody. – URL: <http://portal.nature.cz/nd/> (přístup 31. 1. 2020).
- Bonacci T., Mazzei A. & Brandmayr P. (2014): Le scelte alimentari di tre rare specie di Coleotteri saproxilici del genere *Cucujus* Fabricius 1775, indagate in laboratorio. – In: XXIV Congresso Nazionale Italiano di Entomologia, pp. 9–14, Orosse (Sardegna).
- Bureš J. (2013): Plán péče o zvláště chráněné území na období let 2013–2022: Přírodní rezervace V Luh. – Ms., 30 p. [Depon. in: Správa CHKO Třeboňsko, Třeboň.]
- Bussler H. (2002): Untersuchungen zur Faunistik und Ökologie von *Cucujus cinnaberinus* (Scop., 1793) in Bayern (Coleoptera: Cucujidae). – Nachr. Bayer. Entomol. 51: 42–60.
- Dedek P. & Matuška J. (2011): Lesák rumělkový – brouk v hledáčku Evropské unie. – RegioM, Sborník Regionálního muzea v Mikulově 2011: 4–12.
- Hejda R., Farkač J. & Chobot K. (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – Příroda, AOPK ČR 36: 1–758.
- Horák J. (2011): Contribution to knowledge of diet preferences of the endangered saproxylic beetle *Cucujus cinnaberinus* (Coleoptera: Cucujidae) from East Bohemia. – Acta Musei Reginaehradecensis, Ser. A 33: 127–130.
- Horák J. & Chobot K. (2011): Phenology and notes on the behaviour of *Cucujus cinnaberinus*: points for understanding the conservation of the saproxylic beetle. – North-Western Journal of Zoology 7(2): 352–355.
- Horák J., Chumanová E. & Hilszczanski J. (2012): Saproxylic beetle thrives on the openness in management: a case study on the ecological requirements of *Cucujus cinnaberinus* from Central Europe. – Insect Conservation and Diversity 5(6): 403–413.
- Hůrka K. (2005): Beetles of the Czech and Slovak Republics. – Kabourek, Zlín, 390 p.
- Simandl J. (2010): První nález lesáka rumělkového *Cucujus cinnaberinus* (Scop.) (Coleoptera: Cucujidae) v jižních Čechách. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 50: 165–166.
- Speight M. C. D. (1989): Saproxylic Invertebrates and their Conservation. – Council of Europe, Strasbourg, 81 p.

Došlo: 31. 10. 2019

Přijato: 3. 2. 2020